

Jonas Hassen Khemiri

VŠECHNO, CO SI NEPAMATUJU

≡ KNIHA ZLIN

Tato kniha vychází s finanční podporou Swedish Arts Council.

The publisher acknowledges the financial assistance of Swedish Arts Council.

SWEDISH
ARTSCOUNCIL

Copyright © Jonas Hassen Khemiri 2015
Published by agreement with Ahlander Agency
Translation © Zbyněk Černík, 2017

ISBN 978-80-7473-521-9

DŮM

Zpoza živého plotu vystrčí hlavu soused a zeptá se, kdo jsem a co tady pohledávám.

×

Vítejte. Posadte se. Uvolněte se. Ujišťuju vás, že se nemusíte ničeho obávat. Stačí zmáčknout tlačítko alarmu, a za půl minuty jsou tady.

×

Soused se omlouvá, vysvětlí mi, že po všem, co se tady stalo, je přirozené, že se tu všichni začali chovat k cizím lidem trochu podezřívavě.

×

Měl jsem taky jasnou představu o tom, jak to tady bude vypadat. Rozumíte, spíš jako ve filmech. Tlustý ocelový mříž, v jednom rohu odporný hajzly, palandy a zaparený sprchy, kde si člověk musí dávat bacha, aby mu mýdlo nespadlo na zem. Myslel jsem si, že tu budu muset mít v jednom kuse žiletku v puse, abych byl pořád připravenej. Ale vidíte sám. Vypadá to tu spíš jako hostel. Jsou tu bezva lidi. Záchody tu máme čisté. Dokonce je tu dílna, kde se dají vyrábět věci ze dřeva. Měl jsem kliku, že jsem se sem dostal.

×

Soused mě pozve k sobě na kávu, společně vystoupáme po šterkové cestě, soused zavře dveře do pracovny a v kuchyni zapne kávovar. Je to tragédie, pronese a potřese hlavou. To, co se stalo, je strašná tragédie.

×

Zbývají mi ještě dva měsíce a tři dny. Ale to je v pohodě. Moc o tom nepřemýšlím. Mám se tu fajn. Pravda, je to dlouhá doba. Ale aspoň si nemusím dělat starosti, jak zaplatím činži. Co chcete vědět? Mám začít tím, jak jsem se se Samuelem seznámil? Chcete slyšet dlouhou, nebo krátkou verzi? Vyberte si. Já mám času dost.

×

Soused dá na stůl malé bílé šálky a na mísu nugátové sušenky. S kým ještě jste mluvil? zeptá se. Tady koluje spousta fám. Někteří lidi tvrdí, že Samuel trpěl depresemi a už dlouho to plánoval. Jiní říkají, že to byla nehoda. Další všechno házejí na to děvče, se kterým chodil. Jak se jmenovala? Laida? Saida? Ne, Laide. Někdo zase říká, že za to může ten Samuelův kamarád, ten hromotluk, co za peníze udělal cokoli a teď sedí v base.

×

Poprvé jsme se setkali v únoru dva tisíce devět. Byl jsem s Hamzou na pochůzce. Dostal tip, že jistěj maník je na jednom soukromém mejdanu v Liljeholmenu. Jeli jsme tam, zazvonili a holka, která otevřela dveře, je už nestačila zavřít, protože Hamza do nich strčil nohu a spustil povídačku o tom, že se známe s někým, kdo

se zná s někým dalším, a že jsme přišli oslavit její novejš byt. Nakonec nás pustila do tepla.

×

Soused nalije do šálků kávu, přisune ke mně mísu se sušenkami a poznamená, že Samuela moc dobře neznal. Zato jeho babičku, tu jsem znal. Když jste přes dvacet let něčí soused, tak dotyčného nebo dotyčnou znát musíte, to je jasné. Kdykoli jsme se potkali dole u schránek na dopisy, pozdravili jsme se. Navzájem jsme se poptali na zdraví a popovídali si o počasí. Jednou jsme spolu vedli dlouhý rozhovor o výhodách i nevýhodách tepelného čerpadla. Byla to fajn ženská. Čestná, rovná, houževnatá a vytrvalá. Je vážně škoda, že to dopadlo tak, jak to dopadlo.

×

Vešel jsem s Hamzou do luxusního bejváku. Procházeli jsme z pokoje do pokoje a kývali na lidi, který místo pozdravu klopi oči k zemi. Vrtalo mi hlavou, co tu děláme, protože hosti nevypadali, že by měli nějaký kšefty s Hamzou. Kluci měli kvádra a holky boty na doma, lednička digitální displej a výrobník ledu. Řekl jsem si, že tohle budeme mít rychle z krku, Hamza jenom musí najít toho svýho maníka, udělat to, co udělat musí, a já přitom budu stát vedle něj, abych dal najevo, že nemá smysl diskutovat.

×

Soused si lokne kávy, obrátí obličej ke stropu a polkne. Kdy jsem Samuela viděl naposled? Když si sem přišel pro auto. Pamatuju si to, jako by to bylo včera.

Stalo se to ve čtvrtek ráno, v noci přšelo, ale pak déšť ustal. Poslouchal jsem tady rádio, když jsem uviděl, jak se někdo krade kolem schráněk. Vstal jsem a popošel k oknu, abych měl lepší výhled.

×

V obýváku hrála hudba. Lidi tancovali spořádaně jako figuríny z výkladních skříní. Usmívali se jako panáčci z lega. Ale uprostřed nich byl Samuel. A to první, co mě napadlo, bylo, že dostal epileptickéj záchvat. V rytmu tlumený muziky tak nějak vibroval. Pak šel do kolen a začal poskakovat jako nějakéj kytarista. Potom potřásal hlavou do stran a dělal, že je kostelní zvon. Zbývaly dvě hodiny do půlnoci a Samuel křepčil, jako kdyby zněla poslední nejlepší písnička světa.

×

Soused vstane a stoupne si k oknu. Tady jsem stál. Přesně na tomhle místě. Bylo za pět minut tři čtvrtě na devět. Pátral jsem pohledem směrem ke schránkám. V ruce jsem držel telefon. V případě, že by se tu objevil někdo cizí, jsem měl volat speciální číslo. Ale vzápětí jsem zjistil, že je to Samuel. Stoupal po cestě do kopce a v jedné ruce měl místní noviny a několik reklam. Pod rozepnutým kabátem sako a košili. Kráčel pomalu, s očima upřenýma do země.

×

Hamza šel dál a já za ním. Našli jsme našeho maníka, stručně jsme si s ním popovídali, několik bankovek změnilo majitele, všechno proběhlo rychle a hladce. Když jsme to vyřídili, Hamza se rozhodl uhasit žízeň.

Zamířili jsme do kuchyně. Hamza nalil dva drinky sobě a jeden mně. Jednu skleničku do sebe kopl a zatřásl se jako nějaký komiksovej hrdina. Pak jsme byli zticha. Nikdo se s námi nebavil. My jsme taky nikomu nic neříkali. Do kuchyně občas nakoukla ta, co pořádala tohle mejdlo, a zkontrolovala, jestli nechcem něco šlohnout.

×

Soused napřáhne křivý ukazováček. Vidíte tamhletu břízu? Tam se zastavil. Zvedl oči ke spáleným korunám stromů a vyhořelému domu. Vzpomínám si, že mi připadal bledší než obvykle. Zvedl jednu ruku a lehce se uhodil do tváře, jako by se chtěl probudit, nebo možná utěšit.

×

Po několika minutách vešel do kuchyně Samuel a nějaká holka s chmýřím pod nosem. Samuel měl na tričku kruhy od potu a ta holka byla oblečená do jakýsi červený deky bez otvorů na ruce. Vykládala o tom, co budou dělat večer – půjdou do klubu v Reisenu, nějaký dýdžej je pozval do Žáby a pak nějaká ženská, který se říkalo Nadržená Karro, pořádá v Midsommarkransenu mejdlo. Samuel přikývl a nalil si. Napadlo mě, že má svaly jako tkaničky do bot. Hamza šel na hajzl. Já jsem zůstal stát na místě. Měl jsem teď příležitost něco říct. Mohl jsem napřáhnout ruku a představit se, tak jak se lidi představují, když se potkají na večírku. Mohl jsem říct: Jak se vede? Co se děje? Odkud znáte tu holku, co pořádá tenhle mejdan? Kdo je ten dýdžej, co pouští muziku v Reisenu? Kde přesně bydlí ta Nadržená Karro? Ale nic jsem neřekl. Jenom jsem přemýšlel o tom, že bych něco říct měl. V té chvíli a na

tom místě jsem totiž nebyl zvyklej naslouchat svému hlasu tak jako teď.

×

Soused se znovu posadí a doleje nám kávu. Pak uplynulo asi čtvrt hodiny. Když Samuel vyšel z domu, držel v ruce igelitovou tašku, tak nacpanou, že se zdálo, že se jí utrhnou ucha. Položil ji na zadní sedadlo a užuž se chystal sednout si za volant, ale vtom mě uviděl. Zvedl ruku a zamával.

×

Samuelova kámoška si šla ven zakouřit. Samuel začal otevírat a zavírat šuplata kuchyňský linky.

„Nevíš, kde jsou nože?“ zeptal se mě.

Ukázal jsem na blok na nože.

„Díky.“

Samuel vzal z mísy na ovoce meloun, rozřízl ho vej-půl a zeptal se, jestli kousek nechci. Přikývl jsem. Potom obešel celou kuchyň a kousek melounu dal každému, kdo chtěl.

„Tady chcipl pes,“ prohodil, když se vrátil.

Přikývl jsem.

„Budete pak někde pokračovat?“

Pokrčil jsem rameny.

„Nechceš zkusit něco senzačního? Koukni – strč sem ruku.“

Samuel ke mně přistrčil rozpůlenej meloun. Napadlo mě, jestli mu nepřeskočilo.

„Tak dělej.“

„Proč?“ zeptal jsem se.

„Nikdy na to nezapomeneš.“

A já, i když jsem vlastně nevěděl proč, jsem napřáhl ruku a strčil ji do melounu.

„Jaký to je? Zvláštní, co? Nádherný? Teď já.“

Nebyl to žádný mimořádný pocit. Cosi mokrého. A křehkého. Vytáhl jsem ruku z melounu a Samuel do něj zasunul svou. Ostatní na nás koukali, jako kdybysme nachcali do dřezu. Ale Samuel se usmál a zeptal se, jestli si to taky nechtěj zkusit.

„Budete litovat,“ prohlásil, když zakroutili hlavou.

×

Soused si povzdechne. Tamhle stál. Vedle opela jeho babičky. S rukou zvednutou na pozdrav. Málem jsem na něj taky zamával. Jenže pak jsem uviděl sazemi pokrytou zahradu, zbytky toho, co kdysi bývala půda babiččina domu, a ohořelá černá místa na střeše mé garáže. Vzpomněl jsem si, jak špatně to mohlo dopadnout, kdyby vítr foukal na jinou stranu. Odvrátil jsem pohled. Ale bylo to těžší, než jsem si myslel. Musel jsem udělat tohle, aby mi ruka nezačala mávat sama od sebe. Určité věci v nás vězí tak hluboko, že se nedají zastavit (pravici si stiskne levici). Děláme je celý život, a tak v nás prostě jsou. Je to něco jako sexualita.

×

Samuel si utřel ruku a představil se. Nevěděl jsem, jaký mám použít jméno, když jsem totiž chodil s Hamzou na pochůzky, nikdy jsem se nepředstavoval pravým jménem. Jednou jsem si říkal Örjan, jindy zase Travolta. Na soukromém mejdanu v Jakobsbergu, kde jsme šli po dvou ségrách dvojčatech, co si půjčily peníze na záchranu svého kadeřnictví, jsem řekl, že se jmenuju

Holabandola. Mohl jsem říct cokoli, protože když máte určitéj zevnějšek, nikdo si netroufne tvrdit, že vaše jméno vám nepatří. Ale když se mi představil Samuel, uvedl jsem svoje pravý jméno. Byl jsem připravenej na všelijaký otázky: „Cože? Vamdad? Vanbab? Van Damme? Aha, Vandad. Kde jsi k tomu jménu přišel? Co znamená? Odkud jsou vaši? Přišli sem jako politický uprchlíci? Ty ses narodil tady? Jsi čistokrevnej, nebo poloviční? Připadáš si jako Švéd? Nakolik se cítíš jako Švéd? Jíš vepřový? Mimochodem, připadáš si jako Švéd?“ Můžete se vrátit? Ty ses tam vrátil? Jaký to je, vrátit se tam? Nepřipadáš si tady náhodou jako cizinec a tam jako Švéd? Když si lidi všimli, že nechci mluvit o svém původu, snažili se zavést řeč na posilování, vyptávali se mě, jestli mám rád proteinový nápoje nebo co si myslím o MMA.

×

Soused odstrčí šálek s kávou a odkašle si. Když o tom teď dodatečně přemýšlím, říkám si, že jsem mu klidně mohl taky zamávat. Co by se tím změnilo? Asi vůbec nic. Den by mu začal trochu příjemněji. Měl by pak při řízení v hustém provozu lepší náladu. Ale nemohl jsem přece vědět, že se vidíme naposled.

×

Samuel byl jinej. Ten se nesnažil mluvit o mým původu ani o posilování. Jenom poznamenal:

„Vandad? Jako ten šáh, co válčil proti Čingischánovi? To je hustý.“

Pak deset minut vyprávěl o Mongolech. Prohlásil, že půl procenta mužský populace celého světa má stejnou DNA jako Čingischán, protože ten spal s tolika ženský-

ma / tolik jich znásilnil. Dodal, že Čingischánova říše byla největší říše všech dob a že Mongolové pozabíjeli nějakých čtyřicet milionů lidí. Lakomý místní vládce prej trestali tím, že jim do tělesných otvorů lili roztavený, žhavý zlato, dokud se neusmažili. Nešlo mi na rozum, proč mi tu ten hubenej kluk vykládá něco o Mongolech ani proč ho poslouchám. Ale na tom, jak jsme se spolu bavili, bylo něco neobvyklého. Ani slovem jsme se nezmínili o svý práci, o tom, kde bydlíme, ani o svý minulosti. Mluvili jsme jenom o zbraních Mongolů, jejich bojový technice, loajalitě a koních. Nebo... Teda většinou mluvil Samuel a já jsem poslouchal. Ale když do kuchyně přišla ta, co pořádala ten mejdan, a viděla nás tam stát zabraný do rozhovoru, zdálo se mi, že se její pohled na mě mění. Líbily se mi její oči.

„Odkud to všechno víš?“ zeptal jsem se Samuela v domnění, že se třeba živí jako učitel dějepisu.

„Těžko říct,“ odpověděl Samuel a usmál se. „Myslím, že to mám z nějaký počítačový hry. Mám hrozně zvláštní paměť. Některý věci mi v ní prostě uvíznou.“

„Ale většina jich zmizí,“ podotkla jeho kámoška v červený dece, která se v oblaku kouře vrátila z balkonu.

×

Soused smete z voskovaného ubrusu pár drobků a poznamená, že on není jako někteří jiní lidi v téhle čtvrti. Nemám proti těm, co pocházejí z jiných zemí, žádné předsudky. Nikdy jsem nepochopil, proč by se měly různé kultury od sebe navzájem izolovat. Strašně rád cestuju. Od té doby, co jsem odešel do důchodu, trávím celou zimu v cizině. Indické jídlo je báječné. V supermarketu dělá v oddělení ryb jeden Eritrejec, hrozně příjemný kluk. Vůbec mi nevadilo, že se do domu Samuelovy babičky začali stěhovat noví lidi. A na to, že

některé z těch ženských měly nikáb, jsem kašlal. Zato se mi nelíbilo, že na terase grilujou a pytle s odpadky mi hážou do popelnice. Ale to s jejich původem nijak nesouvisí.

×

Když se vrátil Hamza, atmosféra v kuchyni se změnila. Lidi si drželi sklenice blíž u těla.

„Můžem jít?“ zeptal jsem se.

„Mrdaj teplouši v lese?“ prohodil.

„Proč teplouši mrdaj v lese?“ zeptal se Samuel.

„Ale to je takový zkurvený přísloví,“ odpověděl Hamza. „Přečti si nějakou knihu, ať nejsou tak vidět tvoje neznalosti.“

Já i Hamza jsme vypadli. Všiml jsem si, jakou má náladu, měl něco v sobě, čekal nás dlouhej večer. Měl jsem pravdu, dřív než skončil den, se staly jistý věci, nemůžu tady zacházet do podrobností, ale každopádně jsem Hamzu podržel, neselhal jsem, kdysi jsem mu řekl, že vždycky budu stát při něm, a to jsem teď dodržel, držel jsem s ním basu, věrnej jako pes. Cestou domů jsem si ovšem slíbil, že zvolním krok a pokusím se vymyslet nějakej novej způsob, jak platit činži.

×

Soused mi podá ruku a popřeje hodně štěstí při rekonstrukci Samuelova posledního dne. Jestli vám můžu dát nějakou radu, tak to napište jednoduše. Prostě vyličte, co se stalo – pěkně narovinu. Četl jsem ukázky z vašich starších knížek a měl jsem z nich pocit, že si to zbytečně komplikujete.